

УДК 327(477+81)

Васильєва Н. О.*Науковий керівник: Сидорук Т. В.,
доктор політичних наук, професор*

ВІДНОСИНИ МІЖ УКРАЇНОЮ І БРАЗИЛІЄЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

У статті розглянуто відносини між Україною і Бразилією у 2017-2019 роках та перспективи розвитку відносин між ними. Наведено характерні особливості відносин між країнами та їх слабкі місця.

Ключові слова: Україна, Федеративна Республіка Бразилія, співробітництво, міжнародні відносини

Vasylieva N. O.

RELATIONS BETWEEN UKRAINE AND BRAZIL AT THE PRESENT STAGE: STATE, PROBLEMS, PROSPECTS

In article introducing the relations between Ukraine and Brazil in 2017-2019, and the prospects for developing relations between them. The characteristic features and advantages of relations between countries and their disadvantages are presented.

Key words: Ukraine, Federal Republic of Brazil, cooperation, international relations.

Вивчення векторів зовнішньої політики України є актуальним напрямком для наукових досліджень. З ХХІ століття Україні відкрилися можливості співпраці з іншими країнами, зокрема з Федеративною Республікою Бразилія. Це було зумовлено тим, що саме в цей період у Бразилії стабілізувався розвиток, а також розпочався процес освоєння ринку експорту та імпорту товарів, що призвело до співробітництва. Для України співпраця з Бразилією є дуже важливим кроком у зовнішньополітичній співпраці з країнами Латинської Америки.

Сьогодні публікацій на цю тему є недостатньо, щоб повністю розглянути стан, проблеми та перспективи між Україною та Бразилією. Важливим поштовхом для розгляду цієї теми стали доробки

відомого українського вченого-міжнародника В. Кириченка, який у своїх роботах поглибив дослідження двосторонніх відносин між Україною та державами латиноамериканського континенту в цілому. Важливий внесок зробили А. Бредихіна, В. Лажнік, М. Подзерук та інші.

Мета статті полягає в характеристиці стану відносин, в яких перебувають Україна та Бразилія, та їх подальших перспектив. Важливим завданням є проаналізувати науковий доробок з цієї проблеми та визначити основні тенденції у відносинах між двома країнами на сучасному етапі. Джерелами, що стали основою цього дослідження, є офіційні документи органів державної влади України і Бразилії. З боку України було взято матеріали МЗС України [5], Державної служби статистики України [3]; а з боку Бразилії – Міністерства розвитку, промисловості та зовнішньої торгівлі Бразилії [13] та Міністерства закордонних справ Бразилії [12].

Основний акцент у цій статті робиться на вивченні періоду покращення відносин між країнами та збільшення товарообігу між ними. Нижньою хронологічною межею дослідження є 2017 р., оскільки саме в цей період Бразилія стає одним з найбільших торговельних партнерів для України в Латинській Америці. Верхньою хронологічною межею обрано кінець 2019 р. Також зазначені перспективи співпраці на 2020 рік.

26 грудня 1991 року Бразилія визнала незалежність України, а дипломатичні відносини між ними було встановлено 11 лютого 1992 року. Після цього між Україною та Бразилією було підписано чимало міжнародних угод в галузях міжнародної політики, економіки, освіти, науки, культури тощо, які є чинними і сьогодні. У XXI ст. співпраця між Україною і Бразилією вказує лише на поліпшення відносин. Співпраця між країнами найбільш помітна у торгово-економічних відносинах. Хоча в період з 2012 р. по 2017 р. відчувався спад через зменшення зовнішньоторговельного обороту України з Бразилією. Однією з причин цього став початок у 2014 р. гібридної війни на сході України.

З 2017 р. спостерігається тенденція до поліпшення відносин між країнами. 17 та 19 липня 2017 року у м. Женева (Швейцарська Конфедерація) проходив сьомий огляд торговельної політики, на якому було проаналізовано останні досягнення торговельної, економічної та інвестиційної політики Бразилії. Під час засідання обговорювалися два основні документи – звіти, підготовлені Урядом Федеративної Республіки Бразилія (документ WT/TPR/G/358) та Секретаріатом СОТ (документ WT/TPR/S/358), а також запитання

інших членів СОТ та відповіді на них від Бразилії [15]. Відзначалася прихильність Бразилії до принципів багатосторонньої торговельної системи та намагання зробити її більш відкритою. Також в документі WT/TPR/S/358) [16] розділі IV «Trade Institutional and Regulatory Framework» зазначено, що у Бразилії є ініціативи двостороннього співробітництва в технічних регламентах з Україною. Щодо України, то вступ до СОТ дозволив розпочати переговори для укладення угод про вільну торгівлю з її основними та перспективними торговельними партнерами, зокрема з Бразилією. Крім того, держава отримала розширенні можливості використання інструментів торговельного захисту та захисних заходів у зв'язку з платіжним балансом, які лише покращили її співпрацю з іншими країнами.

22 вересня 2017 року у рамках сегменту високого рівня 72-ї сесії ГА ООН міністр закордонних справ України Павло Клімкін з міністром закордонних справ Бразилії Алоїзіу Нун'єш-Феррейрою у ході зустрічі домовилися про інтенсифікацію політичного діалогу між Україною та Бразилією, поглиблення співробітництва в торговельно-економічній, науково-технічній та гуманітарній сферах [11]. І вже 12 грудня 2017 року Україна та Бразилія обговорили пожвавлення торгівлі та збільшення українського експорту. «Бразилія – головний торговий партнер України у Південній Америці, тому перший віцепрем'єр-міністр – міністр економічного розвитку і торгівлі України Степан Кубів в рамках XI Конференції міністрів СОТ зустрівся з міністром промисловості, зовнішньої торгівлі та послуг Бразилії» – повідомили у Міністерстві економічного розвитку [2]. «Україна зробила значний внесок в рамках СОТ, адже рівень відкритості торгівлі у нас є один із найвищих серед всіх членів організації» [4].

Під час зустрічей сторонами відзначено активізацію політичного діалогу протягом 2017 року та домовлено об'єднати зусилля для розвитку взаємовигідного співробітництва. Народний депутат Віктор Романюк, Посол України в Бразилії Ростислав Троненко та голова Групи «Бразилія-Україна» в Національному конгресі Бразилії депутат Клаудіо Кажаду провели плідну зустріч з Головою Комісії у закордонних справах та національної оборони Палати Депутатів Бруною Фурлан [8]. Про деякі підсумки зустрічі йдеться у повідомленні на бразильському парламентському сайті: «Бразилія та Україна мають історію співпраці у кількох сферах, яку необхідно зміцнити. Київ розглядає Бразилію як стратегічного союзника і нам не обійтися без привілейованих стосунків із країною, чия спільність нащадків у Бразилії налічує 600 тисяч людей», – сказала Бруна Фурлан. Також були підписані Меморандуми про взаєморозуміння між Національною ра-

дою з науково-технічного розвитку та Українським державним центром міжнародної освіти з питань співробітництва у сферах освіти, науки та іновацій в рамках урядової програми «Наука без кордонів»; між космічним агентством Бразилії та Українським державним космічним агентством з підготовки людських ресурсів у космічній зоні; а також між Національним агентством з охорони здоров'я (ANVISA) та Українською державною службою лікарських засобів [14].

3 травня 2018 року відбувся перший за 20 років візит великої різногалузевої делегації з України до Бразилії. Делегацію очолював голова Дніпропетровської обласної ради Гліб Пригунов. Саме цей візит поклав початок відновлених та нових стосунків у різних сферах між двома країнами. Під час перемовин був підписаний протокол про співпрацю, отримані реальні контракти та визначені напрямки співпраці, а саме: освіта, культурна дипломатія та бізнес-контакти. Голова обласної ради Гліб Пригунов зазначив: «Співпраця з Бразилією вирішує два головних завдання для України – по-перше, залучення інвестицій, по-друге, просування власних можливостей» [10].

9 серпня 2018 року міністр юстиції України Павло Петренко та міністр юстиції Бразилії Торкуато Жардім підписали Договір про взаємну правову допомогу та правові відносини у цивільних справах. «Відтепер рішення судів у адміністративних, цивільних та комерційних спорах визнаватимуться нашими державами рівноправно, тобто виконуватимуться без перешкод на їхніх територіях» [9]. Окрім того, він наголосив, що Україні буде забезпечено підтримку з боку бразильських колег під час збору доказів та отримання документів у відповідних справах. Цей договір значно поліпшив довіру між країнами.

24 січня 2019 р. відбулася історична зустріч президента України Петра Порошенка і голови держави Бразилії Жаїра Болсонаро в Давосі. Лідери двох країн говорили про необхідність відновлення повномасштабного співробітництва [7]. Під час зустрічі лідери обговорили активізацію торговельно-економічної співпраці, у першу чергу у військово-технічній, інвестиційній, енергетичній, науково-технічній та інших сферах. Також сторони були зацікавлені у перезапуску деяких промислових, енергетичних, інфраструктурних та інших проєктів, які призупинились ще за попередньої адміністрації Бразилії. Президенти обох держав відзначили важливість внеску української громади Бразилії у розвиток та підтримку дружніх відносин та стратегічного партнерства між країнами. Під час зустрічі Президент Бразилії виступив на підтримку незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.

Після інавгурації Володимира Зеленського 20 травня 2019 року Україна продовжила налагоджувати відносини з державами латиноамериканського континенту. Так 22 жовтня 2019 року Президент України Володимир Зеленський під час свого робочого візиту до Японії обговорив з Президентом Бразилії Жаїром Болсонару питання щодо розширення товарообігу між Україною та Бразилією, про це повідомляє прес-служба Офісу президента. «Бразилія – наш головний торговельний партнер у Латинській Америці. Схвалюю розширення присутності бразильських компаній в Україні та українських – у Бразилії», – сказав Володимир Зеленський на зустрічі [6]. Також сторони обговорили перспективи співпраці у космічній галузі [1]. Київ запропонував перезапустити спільний космічний проект із використанням космодому «Алкантара» у Бразилії. Також Жаїр Болсонару запросив Володимира Зеленського до Бразилії та прийняв зустрічне запрошення відвідати Україну у 2020 році.

Бразилія та Україна є важливими стратегічними партнерами, які вже протягом довгого періоду співпрацюють у галузі торгівлі, космічних технологій, освіти, енергетики, охорони здоров'я та оборони. Серед країн латиноамериканського регіону Бразилія була і залишається найважливішим торгово-економічним партнером для України. Протягом досліджуваного періоду відносини між країнами мали лише позитивний характер. Також країни постійно підтримують інтерес до співробітництва в різних галузях, таких як: енергетика, будівництво, транспорт, медицина та фармакологія, аерокосмічна промисловість. Україна вважає Бразилію ключовим торговельним партнером у Латинській Америці та є прихильником заявок Бразилії на постійне місце в Раді Безпеки ООН.

Отже, враховуючи все вищенаведене, слід зауважити, що вичення відносин між Україною та Бразилією є важливим напрямом науково-прикладних досліджень. Подальше дослідження цього напрямку дозволить розглянути відносини між цими країнами ширше за останні десятиліття.

Джерела та література

1. Вінокуров Я. Україна та Бразилія можуть відновити космічну співпрацю. *Hromadske*. 22 жовтня, 2019. URL:<https://hromadske.ua/posts/ukrayina-ta-braziliya-mozhut-vidnoviti-kosmichnu-spiivpracuju>

2. Департамент доступу до ринків та взаємодії з СОТ. Огляд торговельної політики Федеративної Республіки Бразилія. *Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України*. 17 серпня, 2017. URL:<http://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=3627af7c-4859-472b-8526-8288d8f1cdab>

3. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність. *Державна служба статистики України*. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Красоха А. Україна планує збільшити обсяги експорту до Бразилії. *UNN*. 12 грудня, 2017. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1703921-ukrayina-planuye-zbilshiti-obsyagi-eksportu-do-brazilii>

5. Міністерство закордонних справ України. *Gov.ua*. URL:<https://mfa.gov.ua/>

6. Президент України обговорив з Президентом Бразилії можливості нарощування товарообігу між країнами. *Президент України*. 22 жовтня, 2019. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-ukrayini-obgovoriv-z-prezidentom-brazilii-mozhliv-57953>

7. У Давосі відбулася перша за вісім років зустріч президентів України та Бразилії. *112.UA*. 24.січня, 2019. URL: <https://ua.112.ua/polityka/u-davosi-vidbulasia-persha-za-visim-rokiv-zustrich-prezydentiv-ukrainy-ta-brazilii-478092.html>

8. Україна зацікавлена у розвитку стратегічних відносин з Бразилією. *Посольство України в Федеративній Республіці Бразилія*. 12 грудня, 2017. URL:<https://brazil.mfa.gov.ua/news/61839-ukrajina-zacikavlena-u-rozvitku-strategichnih-vidnosin-z-brazilijeju>

9. Україна і Бразилія підписали договір про правові відносини у цивільних справах. *Укрінформ*. 9 серпня, 2018. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2514485-ukraina-i-brazilia-pidpisali-dogovir-pro-pravovi-vidnosini-u-civilnih-spravah.html>

10. Україна та Бразилія – новий виток розвитку. *Дніпропетровська Обласна Рада*. 3 травня, 2018. URL: <https://oblrada.dp.gov.ua/news/>

11. Україна та Бразилія домовилися інтенсифікувати економічну співпрацю. *Укрінформ*. 22 вересня, 2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-politics/2310336-ukraina-ta-brazilia-domovilisa-intensifikuvati-ekonomichnu-spivpracu.html>

12. Ministry of Foreign Affairs. URL:<http://www.itamaraty.gov.br/en/>

13. Ministry of Industry, Foreign Trade and Services. URL:<http://www.mdic.gov.br/index.php/english>

14. Rech Marcel. Ucrâniapede a retomada das reuniões da Comissão Intergovernamental com o Brasil. *Camara dos Deputados*. Desember 12, 2017. URL:<https://www2.camara.leg.br/atividade-legislativa/comissoes/comissoes-permanentes/credn/noticias/ucrania-pede-a-retomada-das-reunioes-da-comissao-intergovernamental-com-o-brasil>

15. Trade Policy Review: Brazil. *WTO*. July 17 and 19, 2017. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/tp458_e.htm

16. Trade Policy Review Body. June 12, 2017. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/g358_e.pdf